

Вікові норми мовного розвитку дітей дошкільного віку

Перші роки життя дитини закладають фундамент для розвитку мови. В цей час інтенсивно розвивається головний мозок, вдосконалюється артикуляційний апарат. Важливо не упустити відхилення від норм мовного розвитку, щоб вчасно надати корекційну допомогу, попередити розвиток складних паталогій.

1. Основні критерії оцінки розвитку мови у дітей від 2 до 6 років

Не всі батьки можуть правильно оцінити динаміку розвитку мовлення дітей. Частина мам і тат, бачачи, як жваво спілкуються однолітки їх малюка, готові форсувати його мовленнєвий розвиток і навантажувати непосильними завданнями. А деякі батьки, наслуховавшись розповідей про те, як раптово починають говорити в 3-5 років діти, які досі мовчали, чекають такого ж дива, не звертаючи уваги на те, що їхньому малюкові потрібна термінова допомога логопеда чи невропатолога. Щоб правильно оцінити мовний розвиток дітей, потрібно знати критерії і норми кожного віку.

До 2 років закінчується етап первинного освоєння рідної мови, починається етап освоєння мовної системи і основних граматичних правил.

До 2 років в дитячому словнику є мінімум 50 слів, а то і більше, з'являються двохслівні висловлювання. Малюк розуміє просту конструкцію з двох слів, може показати 3 частини тіла. Він сприймає мову, як засіб спілкування з близькими. З незнайомими людьми він, можливо, буде недовірливий, і не покаже своїх можливостей.

Досягнення мовного розвитку дошкільного віку:

2-3 роки

Активний словник до 3 років досягає 1000-1200 слів, в основному, це іменники і дієслова. Малюк активно займається словотворчістю, може сам придумувати слова. Висловлювання, здебільшого прості, з'являються питальні слова (як, де, чому). Звуковимова нечітка, можуть бути відсутні шиплячі звуки, зменшувальні слова, мінятися місцями склади. Дитина вільно орієнтується в знайомій обстановці, може назвати безліч предметів і дій. Малюк з цікавістю слухає прості казки, повторюючи за дорослими окремі фрази з них.

До 3 років діти можуть відгадувати прості загадки, запам'ятовувати напам'ять маленькі тексти, якщо дитині їх читали багато раз. Переважають прості фрази, звуковимова недосконала, часті граматичні помилки у вживанні числа, роду, відмінка, але мову легко можна зрозуміти. Діти вже задають перші питання, можуть наслідувати інтонації дорослих.

3-4 роки

Дитина починає розмірковувати, її словник досягає 2000 слів до кінця четвертого року життя. Триває активна словотворчість, придумування власних слів. Фрази дитячих висловлювань короткі, складаються з 3-4 слів, з'являється більше прикметників, прислівників, числівників.

Основні дефекти звуковимови в цьому віці - заміна шиплячих, відсутність звуків Ц, Л, Р. В складних словах малюк може переставляти склади місцями або пропускати їх. Діти починають помічати недоліки в мові однолітків. Трирічні запам'ятовують і з задоволенням розповідають вірші і маленькі казки напам'ять.

4-5 років

До початку п'ятирічного віку дитина приходить, маючи в активному словнику близько 3 000 слів. Вона точно називає предмети, придумує власні слова з дивних на слух дорослого поєднань звуків. У мові багато прикметників, є прислівники, складні префікси і займенники. Висловлювання складні, правильно оформлені, з'являється монологічне мовлення.

Діти можуть переказати щойно прочитану розповідь або казку, описати іграшку, картинку. Звуковимова наближається до літературної норми, хоча ще може не бути чіткої вимови шиплячих і звуків Л, Р. З'являється інтонаційна виразність мови, діти можуть вимовляти слова тихо і голосно, пошепки, розповідати вірші з великим артистизмом.

5-6 років

Мова дошкільника в цьому віці знаходиться на рівні мови дорослого, в його активному словнику більше 3000 слів. Діти розуміють, що таке узагальнюючі слова, можуть міркувати про абстрактні поняття. Мова граматично правильна, висловлювання повні і розгорнуті.

Звуковимова правильна, хоча до цих пір може зустрічатися дефектна вимова звуків Л, Р. Зв'язна мова вдосконалюється - дитина може без допомоги дорослого переказати зміст літературного твору, описати різні події. Під час читання віршів вона використовує багату інтонацію, засоби виразного читання.

2. Розвиток мовлення дитини від 2 до 6 років

Темпи мовного розвитку індивідуальні, але в нормі мова кожної людини проходить по одному і тому ж шляху. Допускаються відхилення в кілька місяців, однак досягнення кожного року повинні відповідати нормі.

Вік* *Прояви мовного розвитку в нормі

<i>До 2 років</i>	•	У 4-5 міс. - лепет
	•	В 1 рік 2 міс. - 6 слів

	<ul style="list-style-type: none"> • В 1,5 року - 7-25 слів • У 2 роки - фраза з 2 слів
2-3 роки	<ul style="list-style-type: none"> • Словниковий запас від 70 до 250 слів • Починає змінювати слова за родами, числами і відмінками • З'являються займенники Я, ТИ, МЕНІ • Знає, що таке «ОДИН»
3-4 роки	<ul style="list-style-type: none"> • Промовляє свої дії • Задає питання • Може переказати маленьку розповідь або казку, користуючись питаннями дорослого • Проявляє ініціативу в спілкуванні
4-5 років	<ul style="list-style-type: none"> • Діти вимовляють майже всі звуки рідної мови • Вони вживають складні висловлювання • Мова чиста і виразна, багата інтонаціями
5-6 років	<ul style="list-style-type: none"> • Словниковий запас достатній для активного спілкування • Чітко вимовляє слова і звуки • Висловлювання дітей багаті інтонаційно, несуть цікавий зміст, мова виразна

Мовні порушення мають широкий діапазон різних патологій, визначити які зможе тільки фахівець. Однак уважні батьки взмозі зрозуміти, коли потрібно звертатися за кваліфікованою допомогою.

3. Тривожні сигнали мовного розвитку дитини

Якщо у дошкільника відзначаються відхилення від нормального рівня мовного розвитку, потрібно провести обстеження його мови у логопеда дитячої консультації або розвивального центру, і як можна швидше почати корекційні заняття.

Оскільки в основі багатьох мовних порушень лежить паталогія нервової системи, при серйозних відхиленнях слід звернутися до невропатолога, пройти рекомендоване лікування в поєднанні з логопедичними заняттями.

Вік

Відхилення від норми

До 2 років	<ul style="list-style-type: none"> • - Мовчить або лепече на незрозумілій мові • - Відвертається, коли йому ставлять запитання • - Спілкується жестами, в мові майже немає слів
-------------------	--

- - Діти не використовують мову, як засіб спілкування
 - - Активний і пасивний словник вкрай малий
 - - Діти не можуть побудувати навіть коротке речення
- 2-3 роки**
- - Не розуміє суті казки, не може відповісти на просте запитання щодо її змісту
 - - Діти говорять однією їм зрозумілою мовою
 - - Вони неохоче повторюють за дорослим слова і пропозиції
 - - На прохання «скажи ще раз, повтори краще» дитина не відгукується
 - - Помітні порушення дрібної моторики, недоступні точні рухи
 - - Діти не знають назви оточуючих їх предметів
 - - Вони не розуміють значення прийменників
- 3-4 роки**
- - Дитина не може виконати артикуляційні рухи за зразком дорослого в потрібній послідовності
 - - Мова нерозбірлива, в ній відсутні багато звуків, часті перестановки складів і звуків
 - - Відповіді на питання односкладові, словниковий запас бідний, обмежений побутовими словами
 - - Не може розповісти про предмет, про щось з власного досвіду
- 4-5 років**
- - У словах пропускаються і переставляються склади і звуки
 - - Говорить нерозбірливо, неможливо визначити на слух, чи правильно використовує слова, прийменники, погоджує частини мови
 - - Словниковий запас вкрай малий
 - - Говорить короткими неповними пропозиціями
 - - Не вимовляє велику кількість звуків
- 5-6 років**
- - Перекручує слова, переставляє в них звуки і склади місцями

Чим раніше розпочато корекцію мовних порушень, тим менше сил і часу доведеться витратити на оволодіння дитиною мовною системою рідної мови!